

YİRMİ SEKİZ ÇELEBİ MEHMET EFENDİ

(? - Lefkoşe, 1732)

HAYATI: Gençliğinde girdiği Yeniçeri Ocağı'nın Yirmi Sekizinci Yeniçeri Ortası (*taburu*)'nda yetiştiği için kendisi, Yirmi sekiz Çelebi Mehmet olarak anılmıştır. Askerlikten ayrıldıktan sonra Çorbacılık, Muhzır Ağalığı, Yeniçeri Ağası, Darphane Nazırı ve Üçüncü Defterdarlık görevlerinde bulunmuş, Pasarofça Andlaşması'na ikinci murahhas olarak katılmıştır.

Ahmet III. ve Nevşehirli Dâmad İbrâhim Paşa zamanında, yani Lâle Devri (1718-1730)'nde büyükelçi olarak Mehmet Efendi, oğlu Sâit Efendi ve kalabalık bir gurupla 7 Ekim 1720'de Fransa'ya gitmiş 8 Ekim 1721'de dönmüştür. Bir yıl kaldığı Paris seyahatinden döndükten sonra Sefaret-nâmesini Padişaha ve Sadrâzâma sunmuş, İstanbul'da birçok yeni hareket başlamıştır. Kültürel hareketlerin kurulup-düzenlenmesinde önemli yol alınmasına vesile olmuştur.

Osmanlı Sefaretnameleri arasında en çok üzerinde durulmuş olanı, edebî ve tarihî kıymet bakımlarından en önemli bulunanı ülke hayatında yaptığı önemli etkiler bakımından da çok verimli olanı Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi'nin «Fransa Sefaret-nâmesi»dir.

Ahmet III. zamanında, Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi Fransa'ya gönderilmiş, İstanbul'dan ayrılışından dönüşüne kadar olan hâtıra ve gördüklerini zarîf bir üslûpla Sefâret-nâmesinde yansıtmıştır.

Parlak bir törenle Paris'e giren Mehmet Efendi, Paris halkının büyük ilgi odağı olmuş, o gün Paris'te örneği görülmemiş bir gün yaşanmıştır. Kral Louis XV.'yle Paris civârında ava gitmiş, askerî törenlere davet olunmuş, özel ziyâretler yapıp, Paris'in kalelerini, otel ve kiliselerini gezmiştir.

Sefaret-nâmesi'nin en güzel bölümlerinden biri *Opera Seyri*'dir.

Mehmet Efendi, Paris civârındaki güzel saray ve bahçeleri, Paris Tıbbiyesi'ni hayvanat ve botanik bahçelerini, Goblin halı atölyesini, ayna fabrikasını rasathâneyi ve matbaayı inceleyerek eserinde ince bir üslûpla anlatmıştır.

İstanbul'a döndükten sonra, oğlu Mehmet Sait Efendi'nin kılavuzluğunda ilk matbaanın kuruluşuna başlanmış, Nevşehirli İbrâhim Paşa da şehrin imârı ve tezyîninde, fikir hayatının gelişmesinde önemli adımlar atmıştır.

